

KALBİN SERÜVENİ

Elif ERDEM

Diyanet İşleri Uzmanı

Bir kalp atışıyla başlar insanın dünya serüveni. İnsan kalbiyle yaşar ve yaşamın tadını kalbinde duyar. Üzüldüğünde kırılan kalbi sevindiğinde hızla çarpmaya başlar. Korkular, kaygılar, bitmek bilmeyen acılar bu latif varlığı yorarken zarafet, letafet ve muhabbet ona ferahlık ve dinginlik verir. Kin ve nefretin karanlığında katılaştıran kalp, sevgiyle yumuşar, inşirah bulur. Sevgilinin dilinden dökülen bir acı söz, hançer gibi saplanır da bağına, samimiyetle sarf edilmiş bir güzel kelam yaralı kalbe deva olur. Velhasıl bu fani hayatta ne yaşarsa insan, kalbinde onun bir yansıması duyulur ve gönlünde neyin sevgisi varsa hayatı onunla anlam bulur. Kalp feraha ermezse eğer, bütün dünya nimetleri serilse önüne, gözünde bir hiç olur. İşte bu yüzden dünya serüveni bir anlamda kalbin serüvenidir.

İnsanı tertemiz bir fitratla yaratan Rabbimiz, ondan aklını kullanıp tefekkür etmesini ve yeryüzünün en şerefli varlığı olarak özüne yaraşır şekilde hayat sürmesini ister. Ancak kalbini hem iyiliğe hem de kötülüğe meyyal kıldığı bu aciz kulun hatadan masun olamayacağı aşikârdır. Tarih boyu nice topluluklar iyiliği düstur edinip, hatalarını telafi yoluna gitmişken nicesi de kötülükte ısrar ederek kendilerine yazık etmiştir. Bu süreçte Yüce Allah, onlara daima rehberlik etmiş, ışığını kaybeden kalpleri aydınlığa kavuşturmak için kutlu elçilerini ve vahyini göndermiştir. Ne var ki O'nun gönderdiği hidayete yalnızca kalbiyle kulak verenler uymuş, kalben ölü olanlar ise bu hak çağrıya kayıtsız kalmışlardır. (En'am, 6/36.) "Allah'ın benimle gönderdiği hidayet ve ilim, (farklı yapılarıdaki) topraklara düşen bol yağmura benzer." diye söze başlayan Peygamber Efendimiz, ilahî vahye muhatap olanların bu durumunu farklı özellikleri haiz toprakların yağmurla olan ilişkisine benzetmiştir. Buna göre bazı topraklar tertemizdir, suyu içine alır ve bol bitki yetiştirir. Gönlünü hidayete açan kimseler bu temiz topraklar gibi kendilerini vahye açar ve ondan istifade ederler. Aynı zamanda öğrendiklerini başkalarına da aktararak onlara da faydalı olurlar. Bazı topraklar ise kuraktır, suyu içine çeker, tıpkı ilahî vahiyle beslendiği hâlde başkalarına faydası olmayan insanlar gibi. Vahye kulaklarını tıkayan, kalplerini kapatan insanlar ise yağmurdan faydalanamayan dümdüz, kaypak toprak misali hidayetten mahrum kalır, dolayısıyla başkalarına da bu konuda bir fayda sağlayamaz. (Buhari, İlim, 20.) İlahî davete kulak verip iman eden ve bu imanı kalbine yerleştiren kimseler, artık Rahman'ın gösterdiği dosdoğru yolda yürümeye aday olmuşlardır. Onun emirlerini baş tacı ederlerken yasaklarından da ateşe girmekten kaçınırcasına uzak dururlar. Kalplerinde O'nun sevgisi kök saldıkaç masivadan uzaklaşır, ancak O'nun zikriyle huzur bulurlar. İman nuruyla aydınlanan kalpleri, onlara hakikati gösteren ve doğruyu yanlıştan, hakkı batıldan ayırt etmelerini sağlayan birer kandil olur. Bu kalpler selim kalplerdir ve sahipleri selamette olduğunda huzurla dolar, doğru yoldan saptığında ise rahatsızlık duyarlar. Şeytanın güzel, süslü gösterdiği amellere kanmayıp Hakk'ın sağlam kulpuna yapışmayı telkin ederler daima.

İkilemde kalırız ya bazen, yapacağımız işin doğru olup olmayacağına bir türlü karar veremeyiz. Bir çıkış yolu arar, güvendiğimiz kişilerden tavsiye isteriz. Selim bir kalbimiz varsa doğruyu bulmak çok zor değildir aslında. İyilikle kötülüğü nasıl ayırt edeceğini soran Vâbisa b. Ma'bed el-Esedî'ye Tabîbü'l-kulûb (Kalplerin Tabibi) olan Efendimiz (s.a.s.) şu cevabı vermiştir: "Kendine/kalbine danış ey Vâbisa! İyilik, gönlünün huzur bulduğu ve içine sinen şeydir; kötülük ise insanlar ona onay verseler bile gönlünü huzursuz eden ve içinde bir kuşku bırakan şeydir." (İbn Hanbel, IV, 227.) Ve mümini "bir iyilik yaptığında sevinen, bir kötülük yaptığında ise üzülen kimse" olarak tanımlamıştır. (İbn Hanbel, IV, 399.)

Belki gurur belki önyargıyla belki de dinî sorumlulukları üstlenmekten kaçındıkları için Rahman'dan gelen hidayet çağrısına iltifat etmeyenler, vahyin aydınlığından hissedar olamazlar. İlahî davete alıcılarını kapatan bu kimseler inkârcılıkta ısrar ettikleri için Allah da onların tıkalı kulaklarına ve kapalı kalplerine mühür basmış, gerçeği görmek istemeyen gözlerine perde indirmiştir. (Bakara, 2/6-7.) Ne kadar uyarıcı gelse de hakkı duyamaz, anlayamaz ve göremezler. Kaskatı kesilmiş olan kalpleri karanlıklar içerisinde kalmıştır; dış dünyaya kayıtsız ve hastalıktır. Bu yüzden sahiplerine de yol gösteremez, doğru rehberlik edemezler. Ta ki inatlarından dönünceye kadar.

Hidayete eren selim kalp hastalanmaz mı peki, ışığı hiç sönmez mi acaba? Dünya, imtihan dünyasıysa bu pek de mümkün görünmüyor. İlahî kelamında “İman edip sonra küfre düşenler, sonra tekrar iman edip yeniden inkâr edenler”den bahseder Rabbimiz. (Nisa, 4/137.) Değişkendir kalp, dönüşendir, ismini de bu özelliğinden almıştır zaten. Bencil tutkuların istilasına açıktır ve tabii şeytanın telkinlerine de. Bazen kıskançlık bazen kibir bazen korku yerleşir kalbe de bizi doğru olanı yapmaktan alıkoyar. Bir günah işleriz, bir günah daha. İşlediğimiz her günah kalbimizi karartan bir leke olur. Dünyevi sevgiler ve gereksiz meşguliyetler de yük olur üstüne. Gücsüz düşer kalp. Ne kadar kararır ne kadar ağırlaşırsa Rahman’dan o kadar uzaklaşır ve O’ndan aldığı nur azaldıkça azalır. Sesi kısılır sonunda, duyulmaz olur. Küfür ya da nifak hastalığına düşer olması da muhtemeldir zamanla. Rasul-i Ekrem’in “Dikkat edin! Bedende bir et parçası vardır. O sağlam olursa bütün beden sağlam olur, ama bozuk olursa bütün beden bozulur. Dikkat edin! O et parçası, kalptir!” (Müslim, Müsâkât, 107.) sözleriyle bildirdiği üzere kalbin bozulması vücudun da bozulması demektir. Zira kalp, sağlığına kavuşunca azalar da selamet bulur. Güzel ahlakla bezenir kişi; yüreğinin güzelliği yüzüne yansır, dili doğruyu söyler, elleri ayakları salih ameller işler. Özü sözü bir olunca kalp daha da aydınlanır ve Hakk’ın tecellilerine açık bir ayna hâline gelir. Fakat kalp safiyetini kaybederse azaların da hâli bozulur. Dil yalana alışır, eller ayaklar harama uzanır. Niyetler bozulunca amellerin de anlamı kalmaz. Kılınan namazlar hayâsızlıktan alıkoyamaz kişiyi, tutulan oruçlar kötülüğe kalkan olamaz. Ve kalp, Hakk’tan uzaklaşır giderek, kararmaya mahkûm olur.

Bir yandan nefsimiz, bir yandan da şeytan bizi günaha götüren yolları süslemekteyken kapılıp gitmemiz her daim muhtemeldir. “Nerede olursan ol, Allah’a karşı sorumluluğunun bilincinde ol! Kötülüğün peşinden bir iyilik yap ki onu yok etsin.” (Tirmizi, Birr, 55.) diyen Rasul-i Ekrem, doğru yoldan ayrıldığımızda nasıl davranmamız gerektiğini öğretir bize. Günahta ısrar etmemektir önemli olan. Bizden beklenen, günaha sürüklendiğimizde de Rabbimizin Allah olduğunu unutmamak, yine O’na dayanıp af dilemek, hatamızdan dönmemiz için O’nun yardımını dilemektir. Her durumda Rabbimize sığınmak, inancımızı diri tutmaktır. Kalplerimizi günah kirlerinden tövbeyle, dua ve zikirle arındırmak; iyilik ve güzelliklere, salih amellere sarılarak ona yeniden saflığını, parlaklığını kazandırmaktır. Başımıza gelen sıkıntılarda da durum böyledir. Bazen korku, bazen açlık, bazen yoklukla bazen de sevdiğimizle sınıandığımız bu hayatta doğruyu bilsek bile yapmakta zorlandığımız zamanlar olur. Sorumluluklarımızı ihmal eder ve hatta başımıza gelen birtakım hadiseleri kabullenmekte zorlanır, isyana meylederiz. Böyle zamanlarda da sığınmalıyız Rabbimize, O’ndan gelen kuvvetle içine düştüğümüz güç durumlardan sıyrılmalıyız. Çünkü Rasulü Allah’ın ifadesiyle, “Mümin, yeşil ekine benzer. Rüzgârla eğilir (fakat yıkılmaz). Rüzgâr sakinleştiğinde yine doğrudur. İşte mümin de böyledir; o da bela ve musibetler sebebiyle eğilir (fakat yıkılmaz).” (Buhari, Tevhid, 31.) Böylece kalbimizi selamette kılmalı, mümin kalmalıyız.

Ahirete uzanan zorlu yolda adım adım ilerlerken hâlden hâle giren kalbimizin selamette kalması için çabalamak en büyük cihadımız olmalıdır. Bu büyük mücadelede Rasulü Allah’ın dilinden düşürmediği şu dua bizlerin de en büyük yardımcısı olacaktır: “Ey kalpleri bir hâlden bir hâle çeviren Rabbim, benim kalbimi dinin üzere sabit kıl.” (Tirmizi, Deavat, 89). Zira “O gün, ne mal fayda verir ne de evlat. Ancak, Allah’a kalbiselim ile gelenler müstesna!” (Şuara, 26/88-89.)